

УДК 159.9(73)18/19м

Ворначева Л.Ю.,

викладач кафедри теорії та історії педагогіки

Гуманітарного інституту

Київського університету імені Бориса Грінченка

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ М.Е. РІЧМОНД У ПЕРІОД ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ДОСЛІДНИЦІ (1861–1900 рр.)

У цій статті розглянуто наукову літературу про життя та діяльність М.Е. Річмонд крізь призму соціально-історичних факторів формування особистості дослідниці. Актуалізується дослідження інтелектуальної спадщини Мері Еллен Річмонд першої половини її життя (1861–1900 рр.). Автор звертає увагу на професійні обов'язки М.Е. Річмонд при її відвідуванні унітарної церкви, як члена ради директорів Дитячого християнського союзу (Directors for the Children's Christian Union), на посаді помічника скарбничого, а потім і секретаря Благодійної громадської організації (Charity Organization Society), на її ставлення до проблем бідності в суспільстві, ролі жінки в родині та професійній сфері, також наводить погляди М.Е. Річмонд на філантропію на першому етапі її професійного становлення.

Ключові слова: М.Е. Річмонд, формування особистості, професійне становлення, біографічні та соціокультурні фактори, філантропія, теорія соціальної роботи.

Постановка проблеми. Теорія і практика соціальної роботи у сучасному українському соціумі є розвиненими і структурованими завдяки перекладу підручників та першоджерел різних зарубіж-

них науковців, критиці українських дослідників, певній доступності для студентів та науковців України зарубіжної літератури, а також власному теоретичному і емпіричному досвіду. Певний обсяг наукової літератури переважно через її вартість залишається недоступним для пересічного українського студента. Іноземна стаття або один іноземний підручник коштує від кількох доларів до кількох сотень, що спричиняє появу білих плям у науковому світі України. Система знань у сфері соціальної роботи має пробіли в біографіях дослідників цієї сфери, методах їхніх досліджень і робіт. Так, знання про «матір теорії соціальної роботи» Мері Еллен Річмонд та її метод індивідуальної соціальної роботи (social case work), який в певній мірі адаптований до сучасної практики, в українській науці є недостатніми. Сучасний студент у підручниках та статтях зможе виділити обмежений обсяг інформації про життя та діяльність дослідниці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням робіт М.Е. Річмонд у міжнародному розрізі займалися Е.Н. Агню (Elizabeth N. Agnew), М. Пейн (Malcolm Payne), С. Сзимомяк (Sandra Szymoniak), М.В. Памфрей (Muriel W. Pamphrey), Н. Франклін (Donna N. Franklin), Ф.Л. Хуббел (Phyllis L. Hubbel), А.С. Хорнбі (A.S. Hornby), Мері В. Клеск (Mary Van Kleeck), Г.Р. Тайлор (Graham Romeyn Taylor).

Опис різних аспектів теорії М.Е. Річмонд зустрічаємо у роботах вчених з країн СНД, зокрема у С.Я. Харченко, М.В. Фірсова, Е.Г. Студенової, Є.П. Агапова, Р.В. Корнюшиної, М.С. Кратінова, Л.Ц. Ваховського, В.О. Кратінової, О.П. Песоцької, О.Л. Караман, В.О. Ханстантинова, В.П. Мошняги, В.В. Безлюдної, Т.В. Семігіної, Є.І. Холостової.

У теоретичній сфері соціальної роботи в Україні досягнення основоположниці теорії соціальної роботи М.Е. Річмонд є маловивченими, тому вкрай необхідним вважаємо актуалізацію дослідження її інтелектуальної спадщини та впровадження в загал практики соціальної роботи в умовах сучасного суспільства.

Тому **основна мета статті** полягає у вивченні особливостей формування особистості М.Е. Річмонд у період професійного становлення дослідниці як спеціаліста (1861–1900 рр.). Виходячи з мети дослідження, сформульовано основні **задачі**, які полягають у вивченні літератури, у якій відображена біографія Мері Еллен

Річмонд, короткому огляді основних робіт М.Е. Річмонд, дослідженні історичного періоду життя і діяльності дослідниці.

Результати дослідження. Теорія особистості розкриває аспекти, які чітко вказують, що після народження особа проходить процес соціалізації в оточуючому її суспільстві. Соціалізація особи відбувається за допомогою соціальної взаємодії, до якої входять такі основні структурні елементи: особистість і її мотивація, культурні символи та визначені суспільством ролі та стосунки. Особистість формується навчаючись, здобуваючи певні навички і вміння. У теорії «Абсолютного «Я»», що розглядає особистість як іманентність зовнішнього і внутрішнього світу, одночасне поєднання минулого, майбутнього і теперішнього [1, 1–3], в якій «Я» – це будь-який особистісний можливий досвід. Водночас «Абсолютне «Я»» знаходиться в певному часі і поза часовими межами, а множинність часових моментів є частиною «Я». Особистість фокусується і крізь теорію пізнання, сприймає оточуючий світ, навчається сприймати саме предмети та думки про ці предмети, розвиваючи власні інтелектуальні можливості та структуруючи отриманий обсяг знань. Таким самим чином формується професійне і критичне мислення науковців, наукова свідомість, на які опосередковано і неопосередковано впливають біографічні, соціокультурні та соціально-історичні умови. Саме завдяки цим аспектам можливо зрозуміти особливості теорії та стиль роботи науковця.

У цій статті зроблено спробу розібратись в особливостях формування особистості американської дослідниці, засновниці теорії соціальної роботи та винахідниці методу індивідуальної соціальної роботи (social case work) Мері Еллен Річмонд, зокрема 1861–1896 рр. її життя. Тут ми вивчаємо особистість дослідниці крізь біографічні та соціокультурні аспекти, до яких належать родина дослідниці, умови і місце її проживання, історія набуття нею освіти, її наукові та соціальні вподобання, робота і соціальне оточення.

Мері Е. Річмонд (1861–1928 рр.) була сучасницею Джейн Адамс, і так само вплинула на розвиток руху благодійних організацій в Америці.

Мері Е. Річмонд рідко розповідала друзям про особисте, адже дитинство, юність і доросле життя не були легкими. Дізнаючись про неї, її друзі давали різну оцінку впливу цих факторів на її життя. Так Елізабет Н. Егню наводить думки Джоанни Колкорд

та Френка Бруно. Ці оцінки різні, але доповнюють одна одну. Джоанна Колкорд вказує на те, що ці умови життя заважали М.Е. Річмонд. Натомість Френк Бруно акцентував, що ці відомості пояснили йому причину вибору професії та роботу в благодійній сфері М.Е. Річмонд [2, 18].

Мері Е. Річмонд була єдиною дитиною, що вижила, у родині Лавінії та Генрі Річмонд. Причиною тому була особлива опіка місіс Лавінії щодо неї [4]. Після смерті місіс Лавінії на вимогу рідних містер Генрі повинен був віддати дочку до католицького притулку, але вирішив передати її на виховання матері дружини – бабусі Мехітебл Харріс (Mehitable Harris).

Завдяки роботі Е.Н. Агню «Від благодійності до соціальної роботи: Мері Річмонд і створення американської професії» (“From Charity to Social Work: Mary Richmond and the Creation of an American Profession”; перекл. наш. – *Авт.*) нам відома соціальна та політична ситуація у місті і районі її проживання: воєнні та повоєнні роки, розповсюдження таких хвороб, як туберкульоз, віспа, висипний тиф, економічний занепад та економічне зростання певних районів міста Балтимор, зміна соціальних настроїв та законодавства держави стосовно розширення прав жінок та афроамериканців, відміна смертної кари у Штаті Меріленд, релігійний та расовий плюралізм. Мешкаючи у центрі Балтимора у своєї бабусі, М.Е. Річмонд вбирала у себе знання бабусі, принципи догляду за хворими і нужденними, мала змогу спостерігати за населенням.

Фінансові скрути родини, що припали на дитинство М.Е. Річмонд, спричинили проблеми щодо лікування її хвороби. Додатковим фактором поганого лікування М.Е. Річмонд стала відмова від традиційної медицини її бабусі, адже остання практикувала спіритизм, що був популярним у той час [3, 23]. Важливим і цікавим фактом з біографії, що вплинув на формування світогляду Мері Е. Річмонд, є те, що Мехітебл Харріс була прибічницею руху жінок за тверезе життя, проти алкоголю і за гендерну рівність.

Погляди Мехітебл Харріс на систему освіти 1860–70-х рр. були дуже критичними, у результаті чого початкову освіту Мері Еллен Річмонд отримала вдома [2, 19]. З раннього віку тітка і бабуся привчали її до літератури, яка у подальшому стала захопленням дослідниці. Її улюбленим письменником був Шекспір.

З 11 до 17 років міс Річмонд відвідувала школу, де отримала навички спілкування, налагодження дружніх стосунків та соціальної адаптації поза межами родини і бабусиною пансіону. Під час навчання великий вплив на неї мали викладачі Елізабет Бер і Лаура де Валін, які теж захоплювались літературою і допомогли сформуувати у майбутньої дослідниці критичне мислення.

Після закінчення школи М.Е. Річмонд переїжджає до Нью-Йорку, де влаштовується на роботу секретарем і багато працює, що позначається на її і так поганому здоров'ї. У 1880 р. М.Е. Річмонд повертається до Балтимора, де переносить важку хворобу, а під час покращення здоров'я займається самоосвітою. Кількість даних про цей період життя дослідниці у науковій літературі є обмеженим. Точно відомо лише, що засновниця соціальної роботи стає інвалідом і після серйозного приступу хвороби змінює свій світогляд [2, 34].

У 1880 р. Мері Еллен Річмонд влаштовується працювати бухгалтером у Балтиморі й бере на себе обов'язки опіки та фінансового утримання бабусі Мехітебл Харріс та двох тіток. У 1884 р. після смерті бабусі М.Е. Річмонд переїжджає до мачухи Лаури Річмонд, аби фінансово допомогти їй у вихованні неповнолітніх синів. У 1887 р. М.Е. Річмонд переїжджає до тітки Еллен, яка захоплювалась розведенням котів, що викликало особисті незручності для дослідниці і відволікало її від роботи. Зрештою міс Річмонд орендує окрему кімнату [2, 38]. Таким чином, ми можемо прослідкувати залежність теорії case-методу від умов проживання дослідниці.

Необхідно звернути увагу на такий факт: у 1882 р. М.Е. Річмонд була запрошена до клубу жінок «Truth Seekers», який з часом перейменували у клуб «De Valin». Міс Річмонд стала його активною учасницею, а згодом і лідером, створювала програми для самоосвіти і розвитку світогляду його учасниць. За кілька років клуб став популярним не тільки серед жінок-працівниць, але й серед заможної категорії населення.

Через фінансовий стан міс Річмонд не могла отримати вищу освіту, тому коли в університеті Дж. Хопкінса бібліотека Peabody відкрила двері для жінок будь-якого достатку, аби ті навчалися й проводили дослідження, вона, не вагаючись, почала відвідувати заняття, адже фактор освіти є важливим у формуванні особистості.

Учасниці клубу “De Valin” готували на засідання роботи, присвячені різним дослідникам. Так, М.Е. Річмонд підготувала аналіз-есе робіт Чарлза Діккенса, Вашингтона Ірвінга, Томаса Мора, Джона Мільтона, Дж. Тейлора. Увага дослідниці була прикута до соціальних критиків ХІХ ст., які висловили загальну стурбованість згубним впливом наслідків індустріалізації на життя людини, що змусило її переоцінити власні релігійні погляди та шукати інноваційний спосіб рішення суспільних проблем [2, 40–41].

Міс Річмонд сподівалась, що роботи Емерсона допоможуть їй прояснити відношення між психічною увагою та інтелектуальною владою. На думку М.Е. Річмонд, література є найкращим шляхом до вивчення і розуміння історії, а також обрання власної професії. Крім того, Мері Е. Річмонд критикувала широку публікацію сенсаційних статей і незначне звернення до класичної літератури. На думку дослідниці, члени родин повинні були читати дітям таких авторів, як Скотт та Еджворт (Scott and Edgeworth) [2, 40–41].

Література і роздуми про виховання змусили М.Е. Річмонд замислитися над індивідуальною соціальною відповідальністю кожного і над власним вкладом. Важливим висновком для Мері Еллен Річмонд стало розуміння того, що ефективність соціальної відповідальності залежить від ентузіазму і щирості, що були підірвані патерналістською поблажливістю держави [2, 42].

Елізабет Н. Агню у своїй роботі «Від благодійності до соціальної роботи: Мері Е. Річмонд і створення американської професії» розкриває ставлення дослідниці до тогочасної «сфери жінок», а саме: освіти, роботи, піклування про родину, покори чоловікові тощо. Аналізуючи власний досвід і досвід жінок у родині (матері, бабусі, мачухи, тіток, їх невдалі шлюби, де чоловіки самоусувалися від відповідальності піклуватись про родину) та історії літературних героїнь, Мері Річмонд дійшла висновку, що фізичне й емоційне навантаження від частого народжування, високий рівень дитячої смертності, фінансова залежність жінок від чоловіків і потенційна ненадійність шлюбу не гарантують жінкам щасливого і гармонійного життя. Таким чином, М.Е. Річмонд заявила про необхідність аналізувати ситуацію у родинях бідняків, виходячи з принципу індивідуальної відповідальності [2, 95–132].

Так, вона радила забороняти виходити заміжній жінці на роботу для покращення матеріального стану родини за умови, якщо

в родині є безробітний працездатний чоловік. На думку дослідниці, якщо заміжня жінка починає виконувати обов'язки забезпечення сім'ї, то вона втрачає можливість повноцінно приділяти час вихованню власних дітей і розслабляє чоловіка, який починає сприймати цю ситуацію як норму і стає лінивим, через що родина продовжує перебувати в межах соціальної нестабільності. Завдання філантропів щодо таких родин міс Річмонд вбачала у допомозі чоловікам знаходити роботу з адекватною оплатою праці. Ця позиція свідчить про її підтримку класичних гендерних ролей, в яких чоловік є годувальником родини, а дружина – вправною домогосподаркою. Такі цінності, на думку дослідниці, повинні виховуватись у дітей з дитинства. Крім того, Мері Е. Річмонд захочувала батьків морально і культурно розвивати власних дітей за допомогою літератури, публічних заходів і сумісного дозвілля. Вона підтримувала традиційні сім'ї середнього класу як суспільну норму і основу держави [2, 95–132]. Сама дослідниця відмовляла в одруженні чоловікам, які до неї залицялись, пояснюючи це власною хворобою (туберкульозом).

З 1886 р. Мері Е. Річмонд відвідувала служби унітарної церкви у Балтиморі. Прихильність дослідниці до робіт Емерсона стала підґрунтям для формування у неї позитивних поглядів щодо унітарної церкви. Проповіді, що були прослухані Мері Еллен Річмонд у церкві, допомогли їй сформулювати постулати майбутньої професійної соціальної роботи: терпимість, любов, великодушність, соціальна відповідальність, – й показали роль моралі у суспільстві. Ідеї, сприйняті з проповідей, М.Е. Річмонд передавала у недільних школах, куди приходили представники бідних родин зі своїми дітьми.

Міс Річмонд входила до складу ради директорів Дитячого християнського союзу (Board of Directors for the Children's Christian Union), метою якого було покращення умов життя нужденних. З часом обсяг роботи М.Е. Річмонд у класі з літератури при церкві зменшується, натомість починається період активної участі в організації жінок-робітниць YWCA. У 1888 р. Мері Річмонд втрачає роботу бухгалтера, що мало на неї негативний вплив, адже роботодавець принизив її, і влаштовується у місцевий готель "Altamont" хранителем книг на зарплатню у 50 доларів на місяць [2, 53–54]. У грудні того ж року вона подає документи на посаду помічника скарбничого в COS (Charity Organization Society) у Baltimore Sun.

У цей період починається розвиток Мері Е. Річмонд як спеціаліста благодійної сфери на офіційній посаді.

Під час практики у Бостоні М.Е. Річмонд знайомиться із Зільфою Сміт (Zilpha Smith), яка так само займається благодійністю і мала певні фінансові труднощі в юності. Між двома спеціалістами зав'язалась професійна і особиста дружба [2, 55–58]. Водночас у наукових джерелах зазначено, що у XIX ст. в Америці благодійністю займались освічені представники соціальної еліти – прогресивні реформатори, більшість з яких були забезпеченими й навчались у коледжах. Працюючи помічником скарбничого, потім секретарем, М.Е. Річмонд виступала зв'язковим у питаннях благодійності між заможними, бідними та працюючими верствами населення міста, що допомогло їй сформуванню власну цілісну картину причинно-наслідкового зв'язку бідності та побачити недоліки роботи організацій і державних структур у благодійній сфері. У 1891–1900 рр. М.Е. Річмонд займалася адміністративною роботою.

Аналізуючи погляди на благодійність соціологів і медиків, представників духовенства і громадських лідерів та поєднуючи ці знання з особистим досвідом, Мері Еллен Річмонд сформулювала основний постулат благодійної діяльності як «освіченого і безкорисливого індивідуалізму», що виражається в «дружбі з нужденним» [2, 63].

Наставником М.Е. Річмонд у благодійній сфері був Джон Гленн (John Glenn), який мав багаторічний досвід у сфері керування благодійними організаціями і підготовці волонтерів. Вивчаючи літературу з благодійності, зокрема під впливом теорії Гуртена, вона разом з наставником звернулася до питання покарання ледачих бідняків, які використовують благодійну допомогу не за призначенням.

Особливий вплив на ідеї міс Річмонд мали роботи Чарлза Лока (Charles Loch), який заслужено вважається «дідом» філантропічної діяльності. Ч. Лок прагнув до «наукової релігійної благодійності», яка допомогла б реалізувати в суспільстві «релігію любові, без сектантства релігії» [2, 66]. На його думку, метою благодійної організації має бути національне відродження, в якому регенерує людина, що скочувалась до «дна».

У 1889 р. Д. Гленн організував дослідницьку групу для підготовки студентів для COS. Працюючи у цій групі, М.Е. Річмонд отримала завдання об'єднати нову науку про благодійність з почуттям

особистої свідомості у сфері людського виміру. Вивчаючи соціальну і політичну філософію, Мері Еллен Річмонд готує бібліографічний список, рекомендований для студентів COS, до якого включає: Енні Поль «Як допомогти бідним» (1884), Жозефіну Шо Лоуелл «Урядова допомога та приватна благодійність» (1884), роботи Карла Лока, огляд журналу благодійних організацій, опублікованого в Нью-Йорку COS, й біографії таких відомих реформаторів, як Доротея Дікс, Елізабет Фрай, Едвард Денісон (Denison) [2, 66].

Мері Е. Річмонд була учасницею щорічних зустрічей Національного конгресу благодійності й змін (корекції) (National Conference of Charities and Correction, далі – NCCC) [2]. У своїх перших доповідях М.Е. Річмонд робила акцент на важливості дружніх відвідувань нужденних. У виступах наступних років наголошувала на важливості відповідальності тих, хто отримує допомогу і лінується змінити своє життя на краще.

У 1891 р. Мері Елен Річмонд за рекомендацією містера Гленна і за підтримки співвласників стає генеральним секретарем COS у Балтиморі. До того часу цю посаду обіймали тільки чоловіки з певним статусом і освітою. Мері Е. Річмонд багато працює. Відтак показником розвитку організації є зростання кількості волонтерів та звернень про допомогу: цифри вимірюються в десятках тисяч.

У 1894 р. дослідниця захворіла на черевний тиф, що призвело до лікування й вимушеного відпочинку [2, 66–72].

У 1896 р. вплив наставників Д. Гленна (який помер навесні) і З. Сміт знижується, що призводить до більш самостійної діяльності М.Е. Річмонд. Дослідники зазначають, що саме з цього року зростає професійний авторитет М.Е. Річмонд у сфері благодійності (теорії й практики). Розглядаючи умови бідності і можливості виходу з неї, М.Е. Річмонд акцентує роботу дружніх відвідувачів на аспекті моральної відповідальності клієнта, його бажанні змінити життя. Беручи активну участь у Міському Клубі Гарної (Ефективної) Влади (Arundell Good Government Club), що займався принципами чесного та ефективного уряду, Річмонд разом з іншими тридцятьма видатними жінками Балтимора скерувала свої сили у сферу реформ у галузі освіти і громадської благодійності [5]. У 1899 р. вона ініціювала дослідження певних околиць Балтимора з метою вивчення впливу етнічної приналежності, раси, жіночої зайнятості в пакувальній галузі на відвідування дітьми школи.

У 1900 р. М.Е. Річмонд переїжджає до Філадельфії [6, 144]. У той же рік «Arundell Club» звернув увагу на її дослідження і використав його результати при розробці законопроекту обов'язкової освіти, що, незважаючи на сильну опозицію, був прийнятий у штаті Меріленд Генеральною Асамблеєю у 1901 р.

Весь час перебування у Балтиморі Мері Еллен Річмонд користувалась авторитетом і стала «перекладачем» благодійної філософії для організацій при церквах, добровольців з COS, а також для працівників у громадському русі врегулювання. Її зростаюче усвідомлення ширших соціальних і економічних умов благодійної діяльності рекомендувало їй відмовитися від моралістичного штампу, який був притаманний більшій частині ранньої філософії благодійних організацій [2, 72–95].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що міс Річмонд підтримала трансформацію благодійності, в якій релігія і мораль виступали окремо, а особиста благочинність сприймалася суспільством адекватно. Мері Еллен Річмонд синтезувала релігійні й державні методи роботи, була прибічницею профілактичних і реабілітаційних методів філантропії. Серед пропозицій дослідниці – державне опитування благодійних установ усіх типів щодо допомоги нужденним з метою припинення дублювання допомоги одним й тим самим клієнтам; введення постійного патронажу за родинами, що потрапили в скрутну ситуацію; провадження практики «самопомогои»; співпраця між релігійними та іншими благодійними структурами (замість існуючої конкуренції); сприйняття благодійності не як милостині, а як дружньої допомоги благодійника. Ці суспільні перебудови у ставленні до благодійності підтримували думку дослідників і науковців про те, що злидні є суспільною хворобою, яка може бути знищена при поєднанні громадських, релігійних і особистих зусиль.

Джерела

1. Иванов Е.М. Онтология субъективного: 4. «Я» и Абсолютное бытие: 4.1. Обоснование антинатуралистического понимания сферы субъективного. «Я» и внеположная реальность [Электронный ресурс] / Е.М. Иванов. – Режим доступа : <http://hpsy.ru/public/x1048.htm>
2. Elizabeth N. Agnew. From Charity to Social Work: Mary E. Richmond and the Creation of an American Profession / Agnew Elizabeth N. – USA : University of Illinois, 2004. – 288 p.

3. «Rationality & Welfare: Public Discussion of Poverty and Social Insurance in the United States 1875–1935” by Professor Theron Schlabach [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ssa.gov/history/reports/schlabachbiblio.html>
4. Richmond Mary Ellen, by Sandra Szymoniak [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.learningtogive.org/papers/paper119.html>
5. Richmond M.E. (1930). The long view: Papers and addresses by Mary Richmond (J.C. Colcord & R.Z.S. Mann, Eds.). – New York : Russell Sage.
6. Pioneros del Tobajo Social, una apuesta por descubrirlos. Exposición Bibliográfica (Escuela Universitaria de Trabajo Social). – Universidad de Huelva, 2004. – 285 c.

В этой статье рассмотрена научная литература о жизни и деятельности М.Э. Ричмонд сквозь призму социально-исторических факторов формирования личности исследовательницы. Актуализируется исследование интеллектуального наследия Мэри Элен Ричмонд первой половины ее жизни (1861–1900 гг.). Автор обращает внимание на профессиональные обязанности М.Э. Ричмонд при посещении ею унитарной церкви, как члена совета директоров Детского христианского союза (Board of Directors for the Children’s Christian Union), в должности помощника казначея, а затем и секретаря Благотворительной общественной организации (Charity Organization Society), на ее отношении к проблемам бедности в обществе, роли женщины в семье и профессиональной сфере, также приводит взгляды М.Э. Ричмонд на филантропию на первом этапе ее профессионального становления.

Ключевые слова: М.Э. Ричмонд, формирование личности, профессиональное становление, биографические и социокультурные факторы, филантропия, теория социальной работы.

The article presents scientific literature about life and activity of Mary E. Richmond through the prism of socio-historical factors as to her personality development. Investigation concerning intellectual heritage of Mary Richmond in the first half of her life (1861–1900) is actualized. The author pays attention to professional duties of Mary E. Richmond while attending the Unitarian church, as a member of the Board of Directors for the Children’s Christian Union, while taking the post of assistant treasurer followed by the post of secretary for Charity Organization Society, her attitude to problems of poverty in society, the role of a woman in a family and in professional sphere. Besides, the article points out Mary Richmond’s views on philanthropy in the first stage of her professional formation.

Key words: Mary E. Richmond, personality development, professional formation, biographic and sociocultural factors, philanthropy, theory of social work.